

IN MEMORIAM - †ERNEST FIŠER
(Zagreb, 2. svibnja 1943. – Varaždin, 7. studenoga 2024.) *

POST SCRIPTUM

Zdaj spisuvlem ove znake kak da mi je zadji pot. Mozbit je to jedino kaj mo-rem? Gdo zna. A morti se lestor branim, v riečima putuvlem, kak njiva sen, kak zablodeli oblaki, brez početka i konca, odnavek? A morti me, zaprav, i neje. Ali je je moj ris, jeno ufanje ledveno, nezahodnost, stokratno zlamenje. I samopozablenje: biti v rieči kakti v čunu, a morja takaj neje, nit ga igdar bilo je.

Metafizična čkomina, povsud.

Medtemtoga – so zrasli soliterji, fučkaju fabrike, dunjčēju mašine, krepavle vrieme. Tisučletni navuk kak piesek v gutu! A joči Rangerove krave, vu Stridonu, joščer fajtne mučiju, zmirom ze zida glediju, nekam vu dalšinu, zaniemele od tu-like lepote. Medtemtoga – Perun triebi vuši, Einstein v grobu kune, razgrajenim nebom se kušuvleju sveci, najhrabrejši ftiči curiju prvi, vu slavi i krvi, oni najslabejši i dendenes čepiju vu staračkem domu. Nikaj se, daklem, spremenilo nie...?!

Vu visoki peči stoletja brez mere vri.

†Ernest Fišer (Morje zvun sebe, 1978.)

* Nažalost, ovogodišnji svezak Kaja 3-4/2024. započinjemo in memorijским slovom našem †Ernestu Fišeru - književniku, pjesničkom bardu, uredniku, novinaru, antologičaru, književnom povjesniku - višedesetljetnoj duši Kajkavskoga spravišča i Kaja. Prije nepunu godinu, ispunjenom cijelom rubrikom Suvremena kajkavska književnost u Kaju 3-4/2023., književnim portretom u povodu Autorove 80-letnice, teško da bismo predvidjeli ovakav sudbinski odlazak ... Književnik, znanstvenik i prijatelj mr. sc. †Ernest Fišer (Zagreb, 2.05.1943. - Varaždin, 7.11.2024.) - jedan od urednika i nositelja kulturološke i povijesne djelatnosti Kajkavskoga spravišča i časopisa Kaj - bio je članom Spravišča od 1977. godine, a glavnim i odgovornim urednikom Kaja od 1991. do početka 1994. Uz životopis, bibliografiju, izbor iz književnih posveta suvremenika (Božica Jelušić, Emilija Kovač, Zvonko Kovač), donosimo i jedan od radova s ovogodišnjega znanstvenog kolokvija posvećena upravo Ernestu Fišeru uz značajnu mu životnu obljetnicu. Naj mu bu vekivečna gloria kajkavian! (Uredništvo)

†ERNESTU FIŠERU POSVEĆENO

Božica Jelusić, Đurđevac

KAJKAVSKOMU SLOVOČUVARU VU SPOMEN
Ernestu Fišeru

Ernest je v noći kapal, bdil, skoznuval,
Kajkavske reči, mazil, pazil, čuval;
Pospane glave na harc je zbantual;
Kraj pozabljenih versih verestuval.

Imal je vupača, snage i kuraža,
Splasila ga ne bi kuštrava багаža.
Znal je gdi se družje laž i paralaža,
A v orsagu srca gdi se drži straža.

Pod brazdom je našel kaj su drugi šteli,
Železo je koval, dok se ne razbeli.
Titrali su v slogu sitni nonpareli:
V zorju je popeval kak ftič na imeli.

Bil je muž po meri, vitez i prijatelj;
V rojžicami dečec, Lepote iskatelj.
Vu slaboči drugih krepčine davatelj,
I vu svojem delu Istine spoznatelj.

7. 11. 2024.

Emilija Kovač, Čakovec

ERNESTU ZA ZBOGOM

ali zrasti v nekvo zavupanje

pod vuhkom mekotom zemljina stegna vreme raste vuz koru ledine po šumi i semu kaj mislim da smisel more biti a mortik je i je. tu nam se ftopiti v korenje vubiti se z listjem s travom ali zrasti v nekvo zavupanje pogledati v obloke jedne velke tenje: tu je naše življenje na stolu kak kruh dišeći od sape i rok ali jedna črvljiva gruda ničine... kaj ja znam.

gda tak zazorimo negdi zmed canjgeri prej neg se kavrani spustiju na svrže toga hlepečega zavupanja v biti i nadjati se obrni se sem vranam i kavranom nasproti v nekvu malo gizdavu i malo kmičnu mužiku od soz i dragošče priprostu kak dihanje.

sklonjen u mir zemlje

sklonjen u mir zemlje ako je to mir i ako postoji neka razlika u odnosu na ravnodušnost naslonjen na iščašen brid vremena odjednom ili čak više nego ikad iznova dječak malo zbunjen svojim rubom i naglom nedovršenošću tom nekom novom zbiljom kojoj se znajući da je nužna ipak nismo tako nadali samo zemlji i pticama u nedogled sigurni svako jutro iznova da možemo dalje do neke sasvim obične sreće malim koracima i riječima bez namjere jer naša nam ishodišta nitko ne može otuđiti... no – čim dođe bog stvari postaju nešto drugo ako dođe predano i s mirom u to unedogled.

Zvonko Kovač, Čakovec/Zagreb

†Ernest Fišer (1943.- 2024.)

Sjeverozapad, nakon jedinstvene kajkavske zbirke pjesama u prozi *Morje zvun sebe*, možda i najpoznatija Fišerova knjiga pjesama, jednako nastala kao dio kajkavskoga iskustva, da je samo obnovila npr. *Varaždinskom suitom*, novim antologijskim Fišerovim zapisom, postupke prethodnih knjiga, bila bi nezaobilazna činjenica pjesničkog opusa Ernesta Fišera. Kolokvijalnim izrazom groteskno-satiričke intonacije, novim prostornim, putopisnim iskustvima, otvorio se nov poetski znak, jedne književnosti, čitave jedne pokrajine, gotovo orijentacije u srednjoeuropskom prostoru duhovnoga zavičaja. Krug identiteta je zatvoren, oskudnom vremenu, otuđenju - usprkos.

Drugim riječima, održavajući svoje pjesničko poslanstvo između književnog izazova i svakodnevne nesklone životu u riječima, Ernest Fišer sasvim je prozreo igru, shvaćajući je kao zavjeru: održavanje pjesme kao neke tople luči, kao lampaša u provincijalnom svratištu, pjesniku se ponekad čini uzaludnim, do nemogućnosti slobode, do groteske, do odustajanja. U skroman registar raspoloženja i intonacija, u razgovijetnu i ravnomjernu crtu Fišerova stiha, sa *Sjeverozapadom* u pjesmu prodire stvarnost izvan sjećanja i intime, gotovo s ulice, oblikujući razgovorne "vijesti iz unutrašnjosti" ne više kao komentare, nego kao reakcije na zbivanja, upravo kao zadnje krikove.

Varaždinska suita

S patine kuća ljušte se stoljeća, još topla / kao laž starog zlata, dok memljiva Drava / šumi iz gluhog doba svijeta: to Varaždin / u kiši budi se sabirući melankolično jutro / u dvadeset do šest netko otvara prozor / halapljivo grabeci svježinu i taj žar / što probija se iz svake pore grada / (između trulih zdanjâ i živih sanjâ) / taj surovi prezent - možda je posljednji / stvarni sjaj u koji valja vjerovati ili ga rukom

*/ dotaći, jednom posve neshvatljivom žudnjom / i prepunom ozona što krijepi oči
poput / misterije svjetla sa Stančićevih platnâ: evo dan će / on ima veliko žuto srce,
slijepo i rasipno / a novo je vrijeme, drugi običaji*

Već naslov te pjesme govori o spoju lokalne i univerzalne "teme": suita, osobito glazbeno djelo istodobno fragmentarne i jedinstvene strukture, asocira glazbeni život Varaždina, makar se on u pjesmi ne spominje, no u simbolici suite moguće je tumačiti i Fišerov poetski znak - čuvajući jedinstvene zamisli pjesme, odnosno knjige, unatoč svim centrifugalnim tendencijama, raspršenosti dojmova, svijesti, paralelizmu svjetova. Ista "slika" suite lako se prepoznaje i u strukturi Varaždinske suite: između dva asocijativna kruga deskriptivne naravi umetnuta je, za Fišera karakteristična, meditativna asocijativna digresija, pa lako raspoznamo tri korelativne sekvence, čije su granice prekoračivane jedinstvenom ritmotvornom organizacijom i čitanje pjesme doima se kao čitanje jedne rečenice, izgovorene gotovo u jednom dahu. Svijest lirskoga subjekta, prepuštena dojmu varaždinskoga jutra, paralelnom izmjenom asocijacija i motiva, zapažanja i usputne misli, pokušava vrijeme zapažanja maksimalno uskladiti s vremenom čitanja u jedinstveno perceptivno vrijeme, i za pjesnika i za čitatelja. Sugestivna snaga dojma time je ekonomično prenijeta u "receptivnu sugestiju", da bi se oko pjesnika i oko čitatelja našlo u istom položaju, u istom kutu perspektive.

Pri svemu, razvijaju se i kulturološko-lokalne asocijacije u natjecanju sa stvarnosno-osobnim opservacijama: starina kuća u stoljećima, zlato Drave, svjetlo Stančićevih slika u logičnom rasporedu pridodano je asocijaciji glazbenoga života grada, koji tako sugeriran može imati samo jedno ime, ime središnje točke hrvatskoga sjeverozapada, dok se asocijativni niz "surovoga prezenta" koncentrira u slici anonimna subjekta koji grabeći svježinu /.../ ozona - čime su markirane granice uvodne i zaključne sekvence - svjedoči novo doba, drugu svakodnevicu. U pomirenju, u suglasnosti znakovite prošlosti i bezlične zbilje, Fišer uspijeva oživotiti povijesne, duhovne obzore, osmišljavajući stvarnost što nesmiljeno rastaće vrijednosti duha, zbilju pjesništva.

S vremenom, Fišerova poezija zadobivala je znakove konzistentne, rano iskazane poetike individualnoga iskustva pjevanja: opisi prirode i grada, opisi prostora, poprimali su osobitosti pjesnikova unutarnjega reljefa, kao i obratno. Stanje duše bivalo je stanjem autentičnoga pejzaža. *Morje zvun sebe i Sjeverozapad* krajnje su točke tih obrata, njihova uvjerljiva, majstorska sučeljenost.

(Iz knjige *Domovinski eseji*, Čakovec: Insula, 2009.)